

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS, 64E JAARGANG NO.12, DECEMBER 2003

onze vogels

ORANJEBUIKVLIEGENVANGER

Spitsstaartbronzeman

Beschrijving, verzorging en kweek.

Als stamvader van onze Japanse meeuw verdient de spitsstaartbronzeman (*Lonchura striata*) als geen andere lonchurasoort een plaats binnen onze JMC. Al honderden jaren wordt er door Chinese vogelkwekers met de spitsstaartbronzeman gekweekt en hieruit heeft zich geleidelijk aan de Japanse meeuw ontwikkeld. Hier in West-Europa is door selectie en de inkweek van een aantal nonensoorten het formaat en de kleurdiepte verbeterd tot de standaard Japanse meeuw zoals wij die nu kennen. Verreweg het grootste gedeelte van het genmateriaal blijft echter afkomstig van de spitsstaartbronzeman en het zal dan ook duidelijk zijn dat nakomelingen van een spitsstaartbronzeman met een Japanse meeuw (ik wil nadrukkelijk niet over bastaarden spreken) volledig vruchtbaar zijn. Ik ben dan ook van mening dat de Japanse meeuw als ras of ondersoort moet worden beschouwd van de spitsstaartbronzeman, met de wetenschappelijke naam *Lonchura striata domestica*.

De spitsstaartbronzeman heeft een vrij uitgebreid verspreidingsgebied, dat grotendeels overeenkomt met dat van de muskaatvink. Evenals bij deze soort hebben zich in de loop der tijden bij de verschillende populaties kleine verschillen ontwikkeld, waardoor er nu een zevental ondersoorten worden onderscheiden. De verschillen tussen deze ondersoorten zijn niet erg groot en beperken zich tot een meer of minder diepe lichaamskleur en egaliteit in combinatie met al dan niet aanwezig zijn van een buiktekening. Omdat de verschillen van de naast elkaar voorkomende ondersoorten meestal erg gering zijn, heeft de NBvV alleen de beide uiterste verschijningsvormen in het vraagprogramma opgenomen, omdat alleen het verschil tussen de uiterste goed is waar te nemen.

Onder de naam spitsstaartbronzeman is de meest oostelijke ondersoort *Lonchura striata swinhoei* beschreven. Deze is het bekendst en wordt samen met de erop lijkende ondersoort *Lonchura striata subsquamicolis* het meest aangeboden. Deze spitsstaartbronzeman kenmerkt zich door een duidelijke V-vormige buiktekening en een gezoomde overgangszone vanaf het masker naar de buik. De totaalkleur is lichter bruin. Onder de naam witsluitbronzeman is de meest westelijke ondersoort *Lonchura striata leucogastris* bekend, altijd te herkennen aan de witte stuit (donker bij de Javabronzeman) en de rugbestreping, die bij de Javabronzeman (nagenoeg) ontbreekt.

De spitstraatbronzeman behoort tot de makkelijk te houden en te kweken soorten. Ze stellen geen hoge eisen aan hun huisvesting en verzorging. Op een goed zaad-

mengsel aangevuld met wat eivoer zijn ze uitstekend in goede conditie te houden. Hoewel wat aanvulling in de vorm van insecten als buffalowormpjes en zo nu en dan wat groenvoer wel op prijs wordt gesteld, is het niet echt noodzakelijk. Toch komt een goed gevarieerd menu de conditie van de vogels ongetwijfeld ten goede. Net als bij de Japanse meeuw kan de samenstelling van een koppel nog wel eens problemen geven. Door het ontbreken van uiterlijke geslachtsverschillen kan eigenlijk alleen worden afgegaan op de zang van de man. Wellicht dat ook de contactroep van de man en de pop verschillend zijn zoals bij de Japanse meeuw. Mij is daar echter niets van bekend en het blijft altijd moeilijk om goed te bepalen welke vogel er op een bepaald moment roept.

Absolute zekerheid heb je pas als een bepaald stel bevruchte eieren heeft geproduceerd. Als een stel grote legsels onbevruchte eieren legt, blijkt dit meestal uit twee poppen te bestaan. Een stel dat lange tijd geen enkel ei produceert, zal vaak uit twee mannen blijken te bestaan. In zo'n geval is het verstandig het zingende exemplaar uit te vangen en na enige tijd een andere vogel bij te plaatsen. Meestal gaat de overgebleven vogel dan direct baltsen en bewijst daarmee ook een man te zijn. Overigens is het ook bij het seksen van jonge vogels belangrijk de zingende exemplaren regelmatig apart te zetten. Het blijkt namelijk dat dominantere vogels meer zingen en dat minder dominante vogels in hun bijzijn niet zingen. Bij verwijdering van deze dominantere vogels gaan ook mindere dominante vogels zingen.

Dit geldt trouwens voor bijna alle lonchurasoorten. Heeft u koppels geselecteerd, dan zal het verdere broedproces niet al te veel problemen opleveren. Spitsstaartbronzemannen gaan al in de beperkte ruimte van een broedkooi vlot tot broeden over. Maar ook in een vluchtje wordt prima gebroed, al laat de zachtvaardige spitsstaartbronzeman zich wel eens op de kop zitten door medevoliërebewoners. Een halfopen nestkastje wordt zonder problemen geaccepteerd voor de bouw van hun bolvormige nestje. Ook aan het nestmateriaal worden weinig eisen gesteld. Wel is belangrijk dat zij over wat langere vezels kunnen beschikken, omdat zij hiermee een goed bolvormig nest kunnen bouwen. Kokosvezel voldoet uitstekend. Van wat zachter en soepeler materiaal wordt dankbaar gebruik gemaakt om de binnenkant mee af te werken. De eieren worden over het algemeen goed bebroed en de jongen voorbeeldig grootgebracht. Om de jongen optimaal te laten uitgroeien zijn wat extra eiwitten in de broedperiode noodzakelijk. Wat meer eivoer en insectenvoer is dan ook aan te bevelen. Als de jongen zelfstandig zijn is het verstandig ze van de ouders te scheiden, omdat zij anders steeds bij de ouders in het nest zullen kruipen en daarmee een volgende ronde negatief zullen beïnvloeden. Hoewel bij bronzemannen de nagelgroei wat minder spectaculair is dan bij de nonnen, is het verstandig deze toch in de gaten te houden. Met te lange nagels kunnen de vogels gemakkelijk in het nestmateriaal blijven haken, met alle nare gevolgen van dien.

Tekst en foto: Pieter van den Hooven

De Kruisbek (*Loxia curvirostra*)

DOOR: MARCEL VAN AELST

Deze vogels zijn hoofdzakelijk afkomstig uit het Oosten van Europa en Azië en leven in sparrenbossen.

In Europa troffen we ze aan in Scandinavië. Later verschenen ze in afgezonderde conifeergebieden. Daardoor ontwikkelden ze eveneens grotere snavels zodat ze de grotere dennenappels die aan deze bomen groeien beter konden openen. Er kwamen 2 afzonderlijke populaties: een werd de Schotse kruisbek, die enkel leefde in Engeland, terwijl de andere groep in Noord-Scandinavië te vinden was. Langzamerhand trokken ze westwaarts Europa binnen tegelijk

met de steeds meer voorkomende conifeer- en dennenbossen, een beweging die ongeveer 6000 jaar geleden begon. Kruisbekken migreren niet in de letterlijke zin van het woord, doch zijn nomaden, steeds op zoek naar voedsel. Deze bewegingen hebben meestal plaats in de nazomer, als het aanwezige voedsel begint op te raken. Als ze dan een nieuw gebied met voldoende voedsel gevonden hebben, blijven ze meestal ook daar om te kweken alvorens terug te keren naar hun originele verblijfplaatsen. De Schotse kruisbek bevindt zich grotendeels in de wilde Schotse pijnboombossen in de hooglanden, hoewel men die over heel het Britse Rijk kan aantreffen. Momenteel komen ze in redelijke aantallen voor in de Schotse Highlands in de omgeving van de Spey-vallei en Moray Firth, waar recent grote plantages van coniferen werden aangeplant waarin zich al vlug een kolonie van naar schatting 1500 kruisbekken vormde.

Hoe de soorten uit elkaar te houden?

Alle kruisbekken bezitten een dik lichaam met een grote kop, een korte vorkvormige staart, alhoewel de Schotse een wat groter hoofd en een sterkere snavel bezit dan de gewone kruisbek. Bij beide soorten is de man meestal naar de rode kant met donkerbruine vleugels en staart. De poppen en jonge vogels zijn hoofdzakelijk groenachtig met donkerbruine vleugels en staart, maar gelijken voor de rest op de mannen. Onervaren kwekers nemen soms bij vergissing jonge mannen voor jonge poppen. Zowel man als pop zijn ongeveer 17 cm lang. Heel hun leven evenals hun lichaam heeft zich ontwikkeld in functie van het eten van het zaad uit de dennenappels waarvan ze ook uitsluitend leven. De eigenaardige snavel van de kruisbek die hoegenaamd geen »deformatie van de natuur» mag worden beschouwd, zoals hij wel eens

beschreven werd door een betweter in de 19e eeuw, is speciaal ontworpen voor het openen van dennenappels en de lange rode tong likt de zaden rustig naar binnen. Kruisbekken vertonen hun verwantschap met de grote vinkenfamilie door eenzelfde paarverhouding en broedgedrag, met eenzelfde patroon. Het rijpseizoen van de verschillende coniferen varieert en heeft een grote invloed op het gedrag van deze vogels. De zaden van alle coniferen vormen zich in de nazomer en blijven op de boom tot ze zich openen, iets wat na 3 tot 22 maanden later kan gebeuren. Kruisbekken kunnen zaden opnemen uit alle conifeer vruchten ongeacht het rijpstadium, maar hebben het liefst dat ze uit zichzelf openen, zodat de zaden van de talrijke bomen beschikbaar komen in verschillende seizoenen. Goed gevulde dennenappels zijn redelijk zeldzaam en variëren van jaar tot jaar. Als het voedselaanbod teneinde loopt in een bepaald gebied of de oogst is arm, dan zal het grootste gedeelte van de kruisbekpopulatie vertrekken en zelfs lange afstanden afleggen tot ze een nieuw en beter gebied gevonden hebben. Bij ons begint het kweekseizoen in december als de coniferen en sparren hun vruchten openen en de vogels veel en vlug voedsel kunnen opnemen. Het nestelen hangt af van de lengte van de dagen, iets wat eveneens van groot belang is bij al de andere vinkensoorten. Net als met alle in een volière gehouden vogels hebben kruisbekken regelmatig vers

drink- en badwater nodig, regelmatig grit of oesterschelpen en een mineralensupplement eens per week.

Het nest en het legsel

Kruisbekken zijn zeer sociaal en houden ervan te nestelen in kolonieverband. Het nest wordt hoog in een boom gemaakt tussen een dikke begroeiing, zo mogelijk aan de zuidzijde. Het is gemaakt op basis van dunne takjes redelijk robuust, met gras, mos, korstmos, stro, stukjes schors, dik belegd met droog groen van de pijnboom, wol, haar en kleine veertjes. Een normaal legsel bestaat uit 4 bleekblauwe eieren, aan de dikke zijde bezaaid met roodbruine of purperen stipjes. De pop begint na het leggen van het eerste ei te broeden, zodat ze gevrijwaard zijn tegen bevroering. Dus komen de jongen uit op verschillende dagen en variëren in grootte. Indien het voedsel schaarser begint te worden, zal dat ten koste gaan van het laatst uitgekomen vogeltje. De broedduur bedraagt tussen de 13 en 15 dagen of zelfs langer afhankelijk van de weersomstandigheden en de temperatuur. De jongen groeien veel trager dan de meeste andere vinkensoorten door de korte daglengte waarin de ouders hun jongen kunnen voeden. Het voedsel bestaat bijna hoofdzakelijk uit conifeerzaden. De ouders nemen eveneens wat levend voedsel op en geven dat aan hun kroost door uitbraken. Het uitvliegen gebeurt zo ongeveer na 18 à 22 dagen. Als de jongen het nest verlaten, zijn hun snavels

nog niet gekruist. Als ze een maand oud zijn, is de bovensnavel flink gegroeid en begint de ondersnavel naar één zijde af te wijken. Dan beginnen de jonge kruisbekken te oefenen op dennenappels en op een leeftijd van ongeveer 38 dagen kunnen ze de zaadjes eruit halen. Hoe dan ook, ze zijn niet volledig gespeend voor de 45 dagen tenzij hun ouders verder hun verzorging nog een tijdje op zich nemen.

De voeding in gevangenschap

In onze volières zijn de zaden van de larks of lork en den van het grootste belang als voedsel voor de kruisbek, zodat men daarvan zoveel mogelijk moet trachten te verzamelen, ook omdat ze de vogels bezig houden. Iedere vogel moet ongeveer 6 dennenappels per dag ontvangen en zelfs meer als er jongen in het nest verblijven. Daarbij voegen we een vinkenmengeling van goede kwaliteit met wat hennep, maanzaad, pijnboomnoten en veel zonnebloempitten. Groenvoer zoals kruipplanten, muur wilde grassen, distelzaad, zuring, zoete appel en bessen. Ook sepia mag nooit ontbreken. Hoewel in het wild de kruisbekjongen steeds gevoerd worden met conifeerzaden, hebben verschillende kwekers ondervonden dat deze vogels in gevangenschap gedurende het kweekseizoen eveneens levend voedsel tot zich nemen zoals meelwormen, spinnen, rupsen en bladluizen.

FOTO: JAN DE NIJS

KALENDER 2003 DECEMBER • *Zosterops palpebrosa*

FOTO: PIET ZWIWELS

Ganges - of Indische brilvogel - *Zosterops palpebrosa*

Brilvogels zijn 10-12 cm grote groenachtige vogeltjes, die bijna overal te vinden zijn in de tropische bossen van de Oude Wereld. Helaas is geslachtsverschil niet of nauwelijks waarneembaar.

De naam vestigt de aandacht op de opvallende zilverkleurige veertjes, die gewoonlijk een ring om het oog vormen. Deze ringen zijn verschillend van breedte; bij een aantal soorten zijn ze onvolledig en een enkele maal ontbreken ze geheel.

Vele ondersoorten van de *Zosterops palpebrosa* komen uit grote delen van zuidoost Afghanistan, India, zuidwest China, Sri Lanka, Andaman eilanden, Sumatra, Borneo, Java, Bali en nog vele andere eilanden. Ook Afrika bezit verschillende soorten brilvogeltjes. Meestal vinden we in grote zwermen.

Brilvogels zijn uitstekende volièrevogels en kunnen gemakkelijk met kleinere vogels samen gehouden worden. Hij heeft een uitgesproken vriendelijke aard en is erg beweeglijk. Al met al, een vogel om met plezier naar te kijken en zijn gedragingen gade te slaan.

De acclimatisatie levert gewoonlijk geen moeilijkheden op. Fruitvliegjes zijn in hoge mate de voorkeur. Maar ook ander klein levend voer zoals buffalo's, pinky's e.d. versmaden zij niet. Met daarbij een prima insecten- en vruchtenpaté, aangevuld met diverse soorten fruit en wat nectar zullen ze spoedig tot voortplanting komen. Helaas komt het vaak voor dat brilvogels op oudere leeftijd hun kleur verliezen. Met wat spirulina door het voer kan vaak dit euvel opgelost worden. In de zomermaanden zijn ze in de buitenvolière goed te houden. Aanbevolen wordt deze volière te beplanten met insectenlokkende struiken en planten, de vogels zullen dan op insectenjacht gaan en hun eventuele jongen ermee voeren.

Bij de vogelliefhebbers zijn al vele brilvogels met succes tot voortplanting gekomen. Op een leeftijd van 5 dagen moeten de jongen met 2.3 mm geringd worden.

DOOR: GER ESSENBERG

De blauwe bisschop, een eerbiedwaardige vogel.

Toen ik zo'n dertig jaar geleden begon met de vogelsport, waren er nog vrij eenvoudig vogels uit Amerika in de handel te verkrijgen. Met enige weemoed denk ik terug aan de tijd dat bijvoorbeeld indigo- en lazulivinken veelvuldig verkrijgbaar waren en niet veel duurder waren dan kanaries. Helaas had ik destijds als tiener niet de financiële middelen om deze prachtige vogels aan te schaffen. Nu lijkt het wel of dergelijke vogels volledig uit onze volières zijn verdwenen. Gelukkig is dat nog niet het geval. Met enige regelmaat ben ik op zoek geweest naar dit soort vogels. In het najaar van 2002 kon ik bij een vogelliefhebber uit Rotterdam een koppel blauwe bisschoppen aanschaffen. Het betrof hier de Noord-Amerikaanse soort (*Guiraca caerulea*). Het waren prachtvogels die in een prima conditie verkeerden en bij deze vorige eigenaar hadden ze al gebroed en jongen grootgebracht. Voor de omschrijving van deze vogels verwijs ik naar Onze Vogels van mei 1989. Ze hebben overigens het formaat van een grote goudvink. De pop is overwegend bruin met in haar wangen enig blauw. De man is voornamelijk blauw.

De vogels werden ondergebracht in een beplante (overdekte) buitenvolière met een klein binnenhok. In dit binnenhok heb ik ze nooit zien zitten. Behalve enkele Chinese dwergkwartels waren er verder geen medebewoners in deze volière aanwezig. De blauwe bisschoppen zitten het gehele jaar buiten, wat ze blijkbaar prima bevalt. Ze krijgen gemengd volièrezaad aangevuld met kleine zonnepitten. Ook eivoer en meel- en buffalowormen worden met name in het broedseizoen gegeten.

Na de winter goed te hebben doorstaan was het de vraag of de blauwe bisschoppen tot broeden zouden overgaan. Op 7 mei 2003 zag ik de pop voor het eerst met kokosvezels slepen. Voor het maken van haar nest had ze een kanariënestkastje uitgekozen, dat tussen de klimop hing. Binnen een week had ze een mooi rond nestje gemaakt van uitsluitend kokosvezels. Het eerste ei werd gelegd op 14 mei. Na het leggen van het tweede ei ging de pop broeden. Daarbij werd ze af en toe afgelost door de man. In totaal werden er vier witgroene eieren gelegd. Na een broedtijd van 13 dagen werden op 28 mei de eerste drie jongen geboren. Het vierde jong werd een dag later geboren, maar was de volgende dag alweer spoorloos verdwenen. De resterende jongen groeiden prima. In de periode dat er jongen waren, heb ik op aanraden van de vorige eigenaar vooral buffalowormen (en geen meelwormen) gevoerd. Toen ze 6 dagen oud waren heb ik ze geringd (ring-

maat 3,5 mm). Daar ik zelf geen ringen voorradig had, heb ik bij de heer Nijhuis uit Hengelo (alsnog mijn hartelijke dank) gelukkig nog enkele ringen kunnen verkrijgen, zodat ik de jongen kon ringen.

Toen de jongen een dag of 10 oud waren, gingen ze al op de rand van het nest zitten. Op 8 juni vloog het eerste jong oud uit, de volgende dag gevolgd door de overige twee. Nog niet eerder had ik de man horen fluiten, maar vanaf het moment dat de jongen waren uitgevlogen klonk zijn triomfantelijke gefluit (dat wel wat weg heeft van het gezang van de merel) door de tuin. Blijkbaar had hij dit moment afgewacht om ons zijn zangkunsten te laten horen. Helaas bleef een van de jongen constant op de bodem zitten en groeide slecht. Op 14 juni trof ik deze vogel dood op de bodem. De resterende twee jongen deden het prima en zijn uitgegroeid tot prachtige vogels.

Binnen enkele dagen nadat de jongen waren uitgevlogen, begon de man achter de pop aan te jagen. Op 11 juni maakte de pop aanstalten voor de bouw van een nieuw nest. Nadat ik in de bruidssluier losse kokosvezels aantrof, heb ik op deze plek een nestkorfje van ijzerdraad opgehangen. Daarin heb ik het oude nest gedaan. De pop vulde dit vliegenvlug aan tot een volwaardig nest. Op 18 juni werd het eerste ei van de tweede ronde gelegd. In totaal werden er weer vier eieren gelegd. De jongen van het eerste nest werden tot een week of drie na het uit-

vliegen nog door de man gevoerd. Op 1 juli zijn de jongen van het tweede nest geboren. De jongen van het eerste nest zaten toen nog in dezelfde volière en werden door de ouders getolereerd.

Na de tweede ronde volgde er nog een derde. In verband met de hitte in die periode werden vanaf eind juli ook meelwormen gevoerd. Deze werden blijkbaar meer op prijs gesteld dan buffalowormen (de meelwormen werden steeds als eerste opgenomen). Alle drie de rondes leverden 2 jonge vogels op. Helaas trof ik op 9 augustus 2003 een van de jongen van de tweede ronde dood op de grond aan. Zo op het oog kon ik niets bijzonders ontdekken. Nog dezelfde dag overleed ook het tweede jong van de tweede ronde. Helaas overleden ook de jongen uit de derde ronde vrij snel nadat ze waren uitgevlogen. Zou dit dan toch aan de meelwormen hebben gelegen? Uiteindelijk heb ik dit jaar dus twee jongen van deze prachtige vogels succesvol grootgebracht zien worden. Voor het komende jaar hoop ik uiteraard dat ik meer jonge vogels in leven kan houden. Samengevat kan ik concluderen dat de blauwe bisschop een ideale vogel is voor de vogelliefhebber. Hij is prachtig om te zien, zit strak in de veren, kan zowel in grote als in kleine volières worden gehouden en is bovendien verdraagzaam tegenover andere vogels.

Carl Luijken

De waarheid over de zwarte stip bij kleurkanaries

Een nachtmerrie voor elke gearde kanariekeker die er mee te maken krijgt! Een fenomeen waarmee ik ongeveer 30 jaar geleden voor het eerst in contact kwam bij een toentertijd vooraanstaand kweker-ten-toonsteller in het Turnhoutse. Zijn naam is hier niet van belang, maar die man toonde mij voor het eerst één tot twee dagen oude kanariejongen met een enigszins verzonken klein donker vlekje aan de linkerzijde van het bovenste buikgedeelte, juist voor het borstbeen.

Een nachtmerrie voor elke gearde kanariekeker die er mee te maken krijgt! Een fenomeen waarmee ik ongeveer 30 jaar geleden voor het eerst in contact kwam bij een toentertijd vooraanstaand kweker-ten-toonsteller in het Turnhoutse. Zijn naam is hier niet van belang, maar die man toonde mij voor het eerst één tot twee dagen oude kanariejongen met een enigszins verzonken klein donker vlekje aan de linkerzijde van het bovenste buikgedeelte, juist voor het borstbeen.

"Allemaal vogels voor de kat", beweerde hij, "want zelfs bijvoeren met de spuit heeft geen enkel nut. Ze verkleinen en verschrompelen en zijn meestal na een paar dagen al dood. Waarbij de onmiddellijke omgeving van dit donker plekje, zeer karakteristiek, zo te zeggen onmiddellijk gaat rotten."

Dit voorval is mij steeds bijgebleven, vooral omdat ik vrij kort daarna met hetzelfde euvel te kampen kreeg. De eerste jaren in mindere mate, zo eens hier en daar een nestje met één of twee gevallen, maar ze waren er wel elk jaar opnieuw. Mogelijk had ik er ook wel eerder mee te maken, maar ik had het in ieder geval nog nooit eerder opgemerkt. Want hoe ging dat vroeger (en bij vele kwekers nog steeds!)? Hier en daar een jongste dood en direct de vuilnisbak in met de gedachte dat het wel aan de pop, die slecht voerde, gelegen zou hebben.

Achteraf bezien natuurlijk fout, want ook bij goed voerende poppen gaan jongen dood met hetzelfde verschijnsel. Zelden, wat men

ook probeert, dat er toch eens eentje met een duidelijk aanwezige stip erdoor spartelt. Ook zijn er poppen die alle andere jongen goed voeren, maar vreemd genoeg de stipjongen steeds overslaan. Ja, zelfs uit het nest gooien, al zijn er zeker de eerste dag, buiten hun stip, verder geen andere visuele verschillen merkbaar en lijken ze even vinnig en levenslustig als alle andere jongen. En toch zijn er dus nog poppen die wel vroegtijdig het onderscheid kunnen maken en stipjongen volledig negeren. Mogelijk ruiken ze het wel, wie zal het ons zeggen!

Na de eerste 24 uur worden verschillen wel vlug duidelijk. De stipjongen worden valer van tint en verschrompelen, ze verkleinen als het ware i.p.v. te groeien en sterven vrij vlug daarna.

Hierbij moet wel onmiddellijk worden opgemerkt dat niet alle gevallen van zwarte stip in dezelfde mate "besmet" lijken, want er worden er geboren met een heel duidelijk zwart vlekje en andere

waarbij het slechts met veel moeite door het vel te zien is.

Eerstgenoemde zijn zogezegd praktisch nooit te redden, terwijl er zich bij de tweede groep wel mogelijkheden voordoen. Vooral als de pop heel goed voert, waarbij ik wel de nadruk op "heel" goed leg, gebeurt het vrij regelmatig dat, hoewel ze vast en zeker ook aangetast zijn, sommige van deze jongen het toch nog overleven.

De jongen die tot de eerste groep behoren en dus geboren worden met een heel duidelijke, donkere stip, kan men niet vlug genoeg uit het nest verwijderen. Want ze zullen, zodra ze mest afscheiden, de oorzaak ervan zijn dat het nest sterk wordt bevuild en gaat stinken. Hun mest is meestal vrij waterig en gelig gekleurd en bovendien niet omgeven door een vliesje. Zo kan de pop het onmogelijk verwijderen en wordt het dan maar, net zoals bij een E-coli-infectie tegen de binnenkant van het nest uitgesmeerd. **Vandaar ook waarom veel liefhebbers en zelfs ook dierenartsen zich bij de diagnose vergissen en denken met een E-coli-infectie te maken te hebben!**

Het spreekt dan ook voor zich dat ik niet bij de pakken ben blijven zitten, zodra de eerste gevallen thuis werden waargenomen. Hulp hoefde ik elders niet te gaan zoeken, daar toentertijd eigenlijk nog niemand iets van dit euvel afwist. Zo ook geen enkele dierenarts, zelfs de Veeartsenijschool in Gent niet, waarnaar ik aangetaste jongen had opgestuurd. Dus dan maar zelf op onderzoek uitgegaan en zo ben ik via biopsie erachter gekomen dat die *zwarte stip* uiteindelijk niets anders is dan de aan de lever verbonden galblaas, die een afwijkende donkergroene kleur vertoont tegenover lichtgroen bij gezonde jongen. Donkergroen, dat door het rozige buikvel gezien, in het ergste geval een nog donkerder, zogezegd zwarte kleur krijgt. Vandaar dan ook de naam "zwarte stip".

Aansluitend microscopisch onderzoek bracht verder niets verdachts aan het licht. Het galvocht leek in beide gevallen net zo helder als water zonder maar enig bedenkelijk bezinksel of wat dan ook.

Dacht ik eerst nog dat het wel aan de beperkte vergroting (1200 x) van mijn microscoop lag, dan bleek dat achteraf toch

niet zo, want ook met professionele middelen kwam men aanvankelijk niet verder en kwam er maar geen schot in het onderzoek. Was het de gal zelf, of was het eerder een gevolg van geheel iets anders? Was het een ziekte of was het gewoon een insufficiëntie, een tekort... of een teveel?

Hoewel *zwarte stip* bij kanarieliefhebbers en zeg ook maar in veerartsenijkingen langzamerhand meer bekendheid kreeg en er steeds meer liefhebbers mee te maken kregen, kon niemand daarop antwoorden.

In de loop van die dertig jaar heb ik werkelijk alles uitgeprobeerd, alle mogelijke stellingen en gezegdes van andere liefhebbers nagegaan en uitgetest, zeer van nabij samengewerkt met een gespecialiseerd dierenarts, zagezegd alle mogelijk toepasbare medicatie uitgeprobeerd, met mijn vogels de homeopathische toer opgegaan ter stimulering van vooral lever- en galfuncties. De kweekruimte grondig gekuist en ontsmet tot ik er bij wijze van spreken bijna zelf in bleef. Ja, zelfs het kraantjeswater onlangs nog vervangen door plat bronwater, omdat ik de koperen leidingen begon te verdenken, zowat het enige waaraan nog geen aandacht was besteed. Dit klinkt mogelijk lachwekkend, maar is het beslist niet als men weet dat het sporenelement koper in menige celreactie bij mens en dier als zgn. co-enzym een heel voorname rol speelt. Het beste voorbeeld daartoe vormt o.a. het feit dat het hele melanisatieproces bij onze vogels bij gebrek aan voldoende koper in duigen zou vallen, omdat het enzym tyrosinase, verantwoordelijk voor de aanmaak van beide melanines, eu- en phaeomelanine, zijn co-enzym koper nodig heeft om te kunnen werken. Vandaar de gedachte dat de koperen waterleiding eventueel een teveel aan koper of afgeleide ervan aan het drinkwater zou kunnen afgeven. En net zoals een te weinig, ook een teveel voor narigheden zou kunnen zorgen. Vandaar!

Maar helaas, net zoals alle eerdere uitprobersels bleek uiteindelijk ook deze weg zonder succes. Want ook nu nog, anno 2003, heb ik

steeds af te rekenen met *zwarte stip*, waardoor zonder overdrijven, ongeveer de helft van mijn kweek verloren gaat en waarbij ook een deel van de eieren waarin de jongen, als gevolg van hetzelfde euvel, ongeveer twee dagen vóór het uitkomen afsterven.

Liefhebbers die tot nu toe van de *zwarte stip* geen last hebben, en dat zijn er toch nog heel wat (gelukkig maar!), hebben gemakkelijk praten wanneer ze stellen dat alles opruimen het enige middel zou zijn om van die plaag af te komen. Maar zo eenvoudig lijkt het niet te zijn, want ook dat, of toch ongeveer dat, heb ik geprobeerd. Met dit verschil dan wel dat ik mijn mooiste en schijnbaar gezondste vogels had overgehouden en bij een bekend kweker, die naar zijn eigen zeggen geen last had van de *stip*, andere (isabellen) ben gaan kopen. Hiermee ben ik dan, *volledig afgezonderd van mijn oude vogels*, gaan kweken. En wel in de keuken van moeder de vrouw, die voor éénmaal "om het goede doel" van haar vetorecht geen gebruik wilde maken. Daarbij schafte ik nieuwe kooien, eetbakjes, fonteintjes, nestbakjes, ... aan en trachtte zo hygiënisch mogelijk met ze om te gaan om het besmettingsgevaar te minimaliseren. Maar alles tevergeefs, want hoewel de nieuwe oudervogels er prima uitzagen, had ik toch weer enkele *zwarte punten* bij de jongen ondanks het feit dat er dus nooit enig rechtstreeks contact was geweest met mijn overgebleven oude, al dan niet besmette vogels. **Tenzij natuurlijk ikzelf de mogelijke besmetting van het oude kweekhok naar het nieuwe in de keuken zou hebben overgedragen.**

Daarom rees bij mij de vraag: "Wat kan in zulk geval de meest voor de hand liggende oorzaak zijn?"

Juist, een of ander virus, wegens veelal het schijnbaar gemak van overdracht. Zoals het er bijvoorbeeld bij een griepvirus aan toe kan gaan, het gemak om van één enkele besmetting tot een ware epidemie uit te groeien, denk maar recent aan het SARSvirus in China.

Een virusinfectie, wat van dan af eigenlijk steeds mijn gedachte is geweest, maar wat ik uit vrees voor de waarheid verder niet onder

QUALITY LABEL

orlux

EIVOER VOOR KAMPIONEN

TOTALE OPNAME

Voor nog betere kweekresultaten!

Alle producten worden lucht- en lichtdicht verpakt om de versheid en de hoge kwaliteit ten alle tijde te garanderen.

100% GUARANTEED BUSINESS

ANIDIS • Punterweg 16 • NL-6222 NW Maastricht • tel +31(0)43-3632777 • fax +31(0)43-3631900
ANIDIS • Goldkampstraat 41 • NL-7722 RN Dalfsen • tel +31(0)529-431888 • fax +31(0)529-434538
ORLUX nv • Verbindingsstraat 20, B-8710 WIELSBEKE-OOIGEM • tel.+32(0)56/66 60 38 • fax+32(0)56/66 30 03

OVER KANARIES GESPROKEN

ogen durfde te zien. Goed wetende dat er in dit geval toch weinig of niets tegen te beginnen zou zijn en alleen eventuele neveneffecten (in het geval van griep bijv. bronchitis) met antibiotica zou kunnen worden behandeld, maar uitdrukkelijk niet het virus himself! Daartegen is alleen een passende vaccinatie effectief, net zoals we bijv. onze kanaries elk jaar opnieuw preventief beschermen tegen het bekende pokkenvirus.

Het spreekt dan ook voor zich hoe ik in de wolken was toen enkele jaren geleden (± 2000) de Nederlandse mozaïekclub van vriend Jan van Mol, waarvan ik lid was, na een enquête onder al zijn leden (waaronder ook veel buitenlanders!) met de blijde boodschap voor de dag kwam dat labonderzoek (in één of ander zuidelijk land!) had uitgewezen dat de zwarte stip een met Tylan (Tylosine) goed te behandelen mycoplasma-infectie betrof.

In het vooruitzicht eindelijk nog eens goed te kunnen kweken en mijn vogels weer op de TT's te brengen, voelde ik mij gelukkiger dan ooit! Te meer ook omdat ik toentertijd als verantwoordelijke van de technische commissie voor kleurkanaries het gevoel had er mij niet door te kunnen manifesteren zoals ik het zelf graag wilde. Doorgaans wist ik steeds wel te zeggen waar het om ging, maar het zelf in praktijk niet kunnen bevestigen, werkte in die periode soms zo frustrerend op mij dat ik er meermaals aan gedacht heb alles maar op te ruimen en met mijn hobby volledig te kappen.

Om het verhaal kort te maken, ik natuurlijk eerst op internet zoveel mogelijk opgezocht over mycoplasma en dan vol goede moed naar de apotheker om Tylan.

En ... effectief, het scheen te werken want de daaropvolgende kweek verliep vrij voorespoedig met slechts hier en daar een enkeling met zwarte punt en alzo ook het TT-seizoen met enkele gewestkampioenen en een paar provinciale vice-kampioenen.

Alles leek dus voortreffelijk te evolueren ... tot het jaar daarop. Hoewel alle medicaties netjes werden overgedaan, werd het opnieuw een fiasco, m.a.w. zwarte stip en nogmaals zwarte stip, tot hele nesten toe! En ook dit jaar, anno 2003, ondanks de medicatie in samenspraak met een gespecialiseerd dierenarts en vele uren van opzoeken op internet naar meer doeltreffende medicijnen, ging het weer dezelfde richting uit.

Het spreekt dan ook voor zich dat ik van toen af aan dat **mycoplasmaverhaal** niet meer geloofde en op donderdag 24 maart jl. kwam mijn gelijk toen op een lezing in Nederland een in vogels gespecialiseerd dierenarts mij vertelde dat men onlangs in Amerika erachter was gekomen dat de oor-

zaak van zwarte stip ... **een virus** was!!! Meer bepaald in dokterslatijn een zgn. circovirus zoals bijvoorbeeld vederrot bij papegaaien en naar ik meen o.a. ook herpes (koortsblaasjes) of aids bij de mensen.

Virusinfecties, die eenmaal opgedaan, zich voor altijd in het lichaam latent blijven ophouden en zich slechts dan manifesteren wanneer het lichaamsafweermechanisme om een of andere reden verzwakt is, zoals bijv. door ziekte of te veel stress.

Gelukkig zijn niet alle virussen over dezelfde kam te scheren. Het ene is wel agressiever dan het andere; het ene kan eenvoudig behandeld worden met een zalve (herpes!), terwijl het andere zo gecompliceerd lijkt dat men maar niet erin slaagt een geschikt vaccin te ontwikkelen om het te bedwingen (aids en SARS onlangs nog). Tot welke categorie het "zwarte stipvirus" behoort is nog onbekend en/of een eventuele ontwikkeling van een vaccin de moeite waard zal bevonden worden, kan ook nog maar alleen te toekomst uitwijzen.

Wetenswaard is wel dat **het behalve bij kanaries, met zekerheid ook reeds bij wildzang voorkomt** en er op dit ogenblik in de USA een viertal onderzoeken aan de gang zouden zijn.

Vele vragen blijven echter nog onbeantwoord.

Hoe het bijvoorbeeld komt dat in eenzelfde nest jongskes geboren worden met duidelijk verschillen in stip, t.t.z. met heel duidelijke zwarte stip, met minder opvallende lichter getint stip en nog andere zonder het minste spoor van stip, blijft voorlopig nog een raadsel. Ook al liggen een drietal mogelijkheden zo voor de hand:

1. Hoewel ze in eenzelfde nest broers en zussen van elkaar zijn, m.a.w. genetisch sterk gelijkend, moet er tussen de verschillende jongen toch een verschil in weerstandimmunitet voorkomen. Hierdoor zouden alleen de sterkste het virus, meegerekend van de ouders, kunnen onderdrukken.
2. Het virus wordt niet altijd doorgegeven aan de jongen. Een stelling die ikzelf en ook de veearts-spreker betwijfelden, omdat het dikwijls voorkomt dat jongen die geboren worden zonder stip, na enkele dagen, door bijvoorbeeld minder voeren van de pop, toch nog stip gaan ontwikkelen. Hieruit kan worden afgeleid dat ook in dat geval het virus reeds vóór de geboorte, dus vanaf de bevruchting, latent aanwezig was.
3. Het virus kan met verschil in intensiteit door de ouders via het ei worden doorgegeven, wat tevens ook zou kunnen verklaren waarom sommige embryo's door

hetzelfde euvel afsterven in het ei vlak (±1 dag) vóór het uitkomen. Gewoon omdat ze nog net iets sterker zijn besmet dan zij die toch nog geboren worden, zij het dan wel niet een heel duidelijke stip.

Andere vraag:

Waarom zijn er liefhebbers die er veel last van hebben, andere minder en weer andere helemaal niet?

Dit moet bijna zeker ook weer gezocht worden bij het weerstandsvermogen van de kanaries die hij kweekt, omdat de ene stam gewoonweg sterker is dan de andere. Daar kan ik inkomen, want ook bij mij lijken de agaten en vooral de isabellen, als afstammelingen van stammen die ik reeds heel lang in mijn bezit heb, veel gevoeliger dan mijn gele of groene die van geheel andere origine zijn en slechts enkele jaren geleden zijn aangekocht.

Nog een ander opmerkelijk en naar mijn mening heel belangrijk feit bewijst enigszins wat ik al eerder heb aangehaald, nl. dat een zwakke **conditie** en zeker ook **stress** bijna zeker hoofdverantwoordelijk mogen genoemd worden voor het uitbreken van het zwarte stipvirus.

Waarom ik dat zo maar stel?

Heel eenvoudig omdat ik er uit ondervinding zogezegd zeker van ben geworden dat de juiste oorzaak van het eventueel doorgeven van het virus van ouders naar jongen nooit bij de man moet worden gezocht, maar wel bij de pop en hoofdzakelijk bij haar alleen.

HET BEWIJS

Daartoe zit hem hierin dat voor zover ik weet geen enkele van mij afkomstige kanarieman bij andere liefhebbers ooit **zwarte stip** zou hebben veroorzaakt! Van mij afkomstige poppen zeer zeker wel! En die zekerheid heb ik, omdat steeds iedereen die ondanks alles toch vogels van mij wil, op voorhand wordt ingelicht en nadien zoveel mogelijk opgevolgd. Zo zijn er vóór dit seizoen nog een achttal van mijn mannen naar andere oorden verhuisd met als resultaat een pak jongen, allemaal zonder stip!!! Straf hé!

Maar als men goed nadenkt is dat helemaal niet abnormaal, immers: wie staat tijdens de kweekperiode en vooral juist ervoor het meest onder stress? Ja, juist, de pop, want alles komt rond die tijd uitsluitend op haar terecht: lichaamsveranderingen bij het geslachtsrijp worden, dwang tot kweken, verhuis van de gemeenschappelijke vlucht naar de kweekkooi, regelmatig worden opgeschrikt door de verzorger, nestbouw, al dan niet overeenkomen met de kanarieman (zich laten domineren of vechten), paren, eieren leggen, broeden en veelal alleen de

jongen optrekken, ...

En het is denklijk vooral de periode tot en met het eierenleggen dat voor de pop cruciaal genoemd mag worden om al dan niet nakomelingen met *zwarte stip* te veroorzaken.

Is ze tijdens die tijd rustig en weinig of niet gestresst en beschikt ze bovendien ook over een optimale conditie, dan ben ik er vrij zeker van dat het virus, zelfs al is het latent aanwezig, niet via het ei aan de jongen wordt doorgegeven. Of indien toch, dan mogelijk in die mate afgezwakt dat het ook dan niet tot uiting komt, mits natuurlijk het embryo van nature over voldoende weerstand beschikt en als jong die ook behoudt. Door een goedvoedende en in topconditie verkerende pop zal normaal zeer zeker hiervoor gezorgd worden.

Is dit laatste niet het geval, dan kan het, zoals reeds eerder aangehaald, wel eens voorkomen dat zelfs vrij grote jongen, geboren zonder stip, uiteindelijk, zeer waarschijnlijk door ondervoeding en als zodanig ook verminderende weerstand, toch nog stip ontwikkelen. **Daartoe is het ook belangrijk om te weten dat vooral in zulke gevallen wel eens bijkomende "secundaire" ziektes zoals E-coli en atoxoplasmose (Lankesterella of grote leverziekte) de kop durven opsteken.** Snel handelen is hier geboden: de geïnfecteerde jongen direct verwijderen, zorgen voor een nieuw nest voor de overige en in overleg met de dierenarts de nodige medicatie toedienen.

- antibiotica in geval van E-coli
- sulfamide in geval van Lankesterella

Doet men dit niet, dan zit het er dik in dat de besmetting zich zal uitbreiden met nog veel meer uitval tot gevolg.

Verder ook opmerkelijk aanwezig in hokken onderhevig aan de *zwarte stip* zijn vogels met opvallend lange bovenbek, die zeer vlug groeit tot buiten proportie. Of dit verschijnsel rechtstreeks iets met het *zwarte stipvirus* te maken heeft, is ook nog niet bekend, maar voor alle zekerheid lijkt opruimen ook hier toch de boodschap.

Conclusie:

Had ik vooraf schrik dat het bij de "zwarte stip" wel eens om een virus zou kunnen gaan waaraan buiten een passende entstof weinig of niets zou te doen zijn, dan ben ik nu eigenlijk toch blij dat ik het te weten gekomen ben, want waar het eerst een tasten en zoeken was in het onbekende, kan ik nu toch tenminste in de juiste richting naar verbetering streven. En dit kan wel degelijk door naar mijn mening gewoon enkele punten in acht te nemen en er op in te werken:

1. De conditie

Door in de eerste plaats te trachten de algemene conditie, zeg maar de gezondheidstoestand, van de kweekvogels te optimaliseren, vermindert ongetwijfeld ook de kans op stip.

Vooraf belangrijk daartoe zijn voldoende beweging en voeding. Beweging in die zin dat men ervoor moet zorgen dat er vooral in de gemeenschapsvolière geen overbevolking heerst (geeft steeds aanleiding tot allerlei ziektes!) en zodoende ook genoeg vliegruimte aanwezig is. Veel meer kan men in dit verband niet doen. Kanaries zijn immers geen mensen of zelfs geen duiven die men wel aan een of andere conditietraining kan onderwerpen om zo hun conditie te verbeteren.

Verder belangrijk is het dat medicamenten, met name allerhande antibiotica, slechts bij mondjesmaat worden gebruikt en alleen dan wanneer er vogels ziek zijn en niet ter voorkoming zoals veel te veel gebeurt. Het is net zoals de dierenarts-spreker stelde dat ook wij zelf slechts antibiotica tot ons nemen bij ziekte en niet preventief als we ons gezond voelen. **Daarbij zijn dat soort medicamenten juist conditiereemers die als zodanig door elke serieuze sporter worden gevreesd.**

Ter bevordering van hun conditie hebben gezonde vogels dan ook helemaal geen medicatie nodig. Het enige wat in dit verband van enig nut blijkt te zijn, is het dagelijks optimaliseren van de zuurtegraad in de maag (4 à 4,5 %) met hetzij appelazijn, wijnazijn, citroensap of sterk verdund zoutzuur (1/10/10) tegen zogenoemde megabacteriën, net als het regelmatig gebruik van een of andere natuurlijke darmconditioner om ongewenste bacteriën buiten te houden.

Een ander heel belangrijk punt in dat conditieproces vormt ongetwijfeld de voeding.

Veel wil ik hierover evenwel niet kwijt. Iedereen heeft daarover toch zo een eigen mening, maar toch ook hier weer enkele puntjes waarvan ik denk dat ze de conditie, de gezondheid, kunnen verbeteren.

De beste voeding vormt ontegenzeggelijk de zgn. "pellets", omdat het optimaal uitgebalanceerd en aangepast verkrijgbaar is voor rust- en kweekperiode waarbij in principe zelfs geen bijkomstig opfokvoer verstrekt moet worden, wanneer er jongen zijn. Spijtig genoeg nog niet volledig toepasbaar voor ons omdat, in tegenstelling met liefhebbers van grote parkieten en papegaaien, nog geen kanariefokkers volledig op kanariepellets zijn overgeschakeld. Daar ze vooral hun restvogels niet verkocht krijgen. Toch lijkt het mij zinvol om naast de gewone

zaadmengeling ook pellets bij te voeren.

Verder is het naar mijn mening ook belangrijk de zaadmengeling vrij streng te beperken, te rantsoeneren.

Alles inbegrepen en periodiek aangepast: zaad, eivoer, ALLE dagen, en eventueel pellets ongeveer 4 gram per vogel per dag in liefst twee beurten: 's morgens en 's middags. Steeds erop letten dat alles opgegeten moet zijn vooraleer nieuw voer aan te bieden.

Alhoewel lichtjes Spartaans getint is dit systeem zeker te verkiezen boven het voer "voor het grijpen" in massa aan te bieden, zoals dat bijvoorbeeld via een automaat gebeurt, waarbij ze maar gewoon uitzoeken wat ze graag lusten en met de rest gaan morsen.

Gerantsoeneerd voeren lijkt mij dan ook het middel bij uitstek om zonder een te veel aan vet, in de beste conditie aan de kweek te beginnen. Te vette poppen zijn sowieso ongewenst voor de kweek. Ze zijn meestal te vadsig en te lui om van het nest te komen en te voeren.

Over de vele in de handel te verkrijgen SUPPLEMENTEN wil ik kort zijn. Ze lijken meestal heel nuttig, mits deskundig aangepast aan de voeding. Net als een te weinig is ook een te veel nooit goed.

Waarvan we het best kunnen afblijven, zijn de zgn. ELEKTROLYTEN, wegens de kosten en zonder enig nut voor onze vogels, omdat in tegenstelling tot bijvoorbeeld een mens en dan vooral een atleet, een vogel geen noodzakelijke lichaamsstoffen uitzweet (dixit de dierenarts)!

2. Stress

Ik heb het reeds aangehaald, het vermijden van stress voor en tijdens de kweek bij voornamelijk poppen is naar mijn mening, behalve conditie, het belangrijkste wapen ter voorkoming van de zwarte stip.

De conditie mag nog zo goed zijn, een te veel aan stress kan de vogels in korte tijd helemaal slopen, ook al helpt een goede conditie ongetwijfeld stress te voorkomen.

- Bijvoorbeeld door de poppen reeds lang vóór de kweek in de kweekkooien te plaatsen zodat ze die beter gewend zijn en er zich op het goede moment in thuis voelen.

- **Als verzorger veel en steeds op eenzelfde zachte en regelmatige wijze** met de vogels omgaan, zodat ze ons beter leren kennen en bij wijze van spreken bij het binnenkomen in het kweekhok aan de draad gaan hangen en/of fluiten ter verwelkoming. Net zoals bijvoorbeeld een hond meestal doet als zijn baasje thuis komt.

- Het beperkt voeren in meerdere kleine

OVER KANARIES GESPROKEN

- beurten per dag zal daar ongetwijfeld toe bijdragen.
- Goed afgerichte, tamme vogels zijn sowieso minder stressgevoelig dan bange soortgenoten. Iets wat me tijdens de kweek is opgevallen waarbij de zwarte stip opmerkelijk minder leek voor te komen in de tweede en voor sommige ook in de derde ronde dan in de eerste! Wat vooral zijn oorzaak moet vinden in het feit van "alles al eens te hebben meegemaakt" en zodanig ook tammer en minder gestresst te zijn dan in het begin van de kweek. Bange poppen kunnen het best geweerd worden, want ze broeden meestal niet vast en verlaten bij de minste beweging hun nest.
  - De rol van de man beperkt zich meestal tot alleen maar bevruchten en/of ook wel eens samen met de pop de jongen groot brengen. Daartoe wordt hij "om kennis te maken met de pop" best een tijdje vooraf in een babykooi geplaatst vóór of naast de pop.
  - Verder niet in paniek raken bij een drift en de man slechts bij de pop laten wanneer het nest ongeveer half af is. Wat zelfs iets vroeger kan als de pop eerder aangeeft hem genegen te zijn door het aannemen van de paarhouding als antwoord op zijn gezang.
  - De man liefst tijdens de hele bevruchttingsperiode bij de pop laten om haar zo

weinig mogelijk te moeten storen en /of op te jagen bij het wegnemen of terugplaatsen. Maar of hij nu geheel de rest van de kweekperiode bij haar moet blijven, laat ik in het midden omdat de meningen daarover verdeeld zijn. Wanneer hij niet uit pure verveling aan het nest gaat plukken of zich te dik gaat vreten, kan dat voor mij best. Anders blijkt het ook niet mis hem tijdens het broeden in de babykooi terug te plaatsen en weer bij de pop te laten zodra er jongen zijn. Al is het nu ook wel zo dat een goede gezonde pop gemakkelijk zelf twee rondes aankan en zelfs bijwijken niet is af te stoppen voor nog een derdel!

- Zijn er ondanks dat alles toch nog jongen met stip, dan ofwel, zoals reeds eerder aangehaald, ze direct verwijderen of ze eventueel onderbrengen bij bijvoorbeeld een pop met onbevruchte eieren. Soms, wanneer die pop tenminste goed gaat voeren, met nadruk op goed, hebben die jongen kans op overleven en zich verder normaal ontwikkelen. Gewoon omdat hun lichaamsweerstand door voldoende eten te krijgen in die mate verhoogt dat ze dan veelal bij machte zijn het virus te neutraliseren en de stip te verdrijven. Er wordt ook wel eens beweerd dat door bij pasgeboren jongen met stip een paar druppeltjes water in de bek te doen de stip zou verdwijnen. Nu ja, ook weer uit ondervin-

ding kan ik zeggen dat dit wel eens kan lukken, maar dan is dat vast en zeker niet de verdienste van dat water maar wel van een goed voerende pop achteraf.

- Wat eventueel zou kunnen helpen om de stip te voorkomen, is wanneer we dat water zouden kunnen vervangen door een soort "biestmelk", de natuurlijke, zeer voedzame eerste melk, die diverse diersoorten o.a. ook duiven als weerstandverhogende "energiestoot" aan hun pasgeboren jongen geven als eerste voedsel. Heren, voedingsdeskundigen, zou dat niet iets voor u zijn?

Ziezo, beste sportvrienden, dat was het dan. Ik hoop degenen onder u, die net zoals ik, ook met de stip te maken hebben, toch iets bruikbaar te hebben bijgebracht. Verdere vragen en vooral suggesties zijn van harte welkom. Samen sterk, zou ik zeggen en

tot een volgende keer,

Jacky Beliën

Reacties schrijven/mailen kan naar:
Jean Kenens
Noordervest 27
B 3990 Peer
Tel. 0032.11.65.21.82
E-mail: secc.limburg@kbof.be

HET PROGRAMMA VAN VOGEL 2004

zondag	11 januari 2004	<ul style="list-style-type: none"> - inbrengen van de vogels tussen 11.00 en 17.00 uur. - deelnemers met principiële bezwaren kunnen de vogels op zaterdag 10 januari inbrengen tussen 16.00 en 17.00 uur. - keuring van alle voor de tentoonstelling ingebrachte vogels. - toelatingstesten en examens keurmeesters. - om 10.30 officiële opening o.l.v. de voorzitter van de NBvV, de heer H. Marinus. - openstelling voor het publiek van 11.00 uur tot 18.00 uur. - verkoopklasse geopend van 11.00 tot 17.00 uur. - openstelling voor het publiek van 10.00 tot 18.00 uur. - 'Glazen zaal' 13.30 uur: lezing het kweken van Afrikaanse prachtvinken door de Speciaalclub Afrikaanse Prachtvinken - verkoopklasse geopend van 10.00 tot 17.00 uur.
maandag	12 januari 2004	
dinsdag	13 januari 2004	
donderdag	15 januari 2004	
vrijdag	16 januari 2004	<ul style="list-style-type: none"> - openstelling voor het publiek van 10.00 tot 18.00 uur. - 'Glazen zaal' 11.00 uur: lezing over kweken van Europese cultuurvogels door de Speciaalclub Europese Cultuurvogels 14.00 uur: jeugdmiddag - verkoopklasse geopend van 10.00 tot 17.00 uur.
zaterdag	17 januari 2004	<ul style="list-style-type: none"> - openstelling voor het publiek van 10.00 tot 17.00 uur. - verkoopklasse geopend van 10.00 tot 15.00 uur. - huldiging van én prijswinstreiking aan de hoofdgroepkampioenen en winnaars van een oorkonde eerste kweek, vanaf 14.30 uur - vanaf 15.00 uur teruggave van de niet-verkochte vogels uit de verkoopklasse. - vanaf 17.00 uur, na de officiële sluiting, teruggave van de wedstrijdvogels.
zondag	18 januari 2004	

Minderkoet ?

Door: Jan Bouwmeester

Regelmatig fiets ik bij mij in de omgeving door de polder. Ik geniet dan van de natuur om mij heen. Graag kijk ik in sloten naar het paaien van de vissen met hun stormachtige plonzen, ik luister naar het gekwaak van de kikkers en ik geniet van het gekraakeel dat met elkaar donderjagende eksters maken. Altijd valt er wel wat te zien en te beleven. De gitzwarte meerkoeten met hun witte bles op het voorhoofd zorgen ook vaak voor heel wat spektakel. Ik vraag me hierbij af wat nu het verschil tussen mannetje en vrouwtje is? Ik zie namelijk geen verschil. Gelukkig zien of horen echtelieden het wel, want overal om mij heen zie ik paartjes meerkoeten met hun dominante gedrag hun territorium verdedigen. Meerkoeten op meerkoetennesten, meerkoeten op eieren en meerkoeten met jongen. We zien dat allemaal als we buiten zijn, zo algemeen zijn deze vogels. In de winter zien we vaak groepen van enkele tientallen rond een wak en soms honderden verzameld op grote meren.

Deze keer tijdens mijn rondrit bekijk ik veel jonge meerkoeten. Ook die zien er allemaal hetzelfde uit. Veel diepgrijs dons met een wat lichte snavel. Ik ben misschien een kilometer van huis en plotseling valt mij een jonge meerkoet op met een gele snavel en wit dons. Dat levert mij gewoon een rilling

op. Zie ik het wel goed? Dichterbij gekomen zie ik dat het inderdaad zo is. De nestmaten bestaan uit de normale diepgrijze donsbal en de twee wat lichter grijze kuikentjes. Dit is nu eens mooi, een mutatie van meerkoeten, door mij nooit eerder waargenomen en ik had er ook nog nooit van gehoord. Dit alles

zo vlak bij mijn huis, dat ik besluit om wekelijks een foto van dat spul te gaan nemen.

Tijdens mijn wekelijkse bezoeken kijk ik naar de veranderingen die de jongen doormaken. Ook kijk ik of ik aan de ouders het een of andere splitkenmerk kan ontdekken. In eer-

ste instantie zie ik geen verschil met andere meerkoetenouders, maar toen een vogel zijn vleugel uitstrekte, zag ik dat de binnenvlag van de grote slagpennen bruin doorschijnend was, terwijl dat bij andere meerkoeten meer grijs doorschijnend is.

In de volgende weken werden de grijze donsjongen steeds dieper van kleur en hun uiteindelijke verenpak werd gewoon zwart. Bij het witte donsjong werd de donskleur ook enigszins gepigmenteerd en de gele snavel werd grijs van een wat lichtere tint dan de andere exemplaren. Het uiteindelijke verenpak werd vuilwit met grijsbruine tekening. De naam minderkoet heb ik verzonnen, omdat dit exemplaar van deze anders zo opvallende zwarte vogel duidelijk veel minder zwart was, dus eigenlijk een beetje minder koet! Zelf denk ik dat de juiste benaming pastel meerkoet of pastel gezoomd meerkoet moet zijn. Ik hoop dat u van de bijgeleverde foto's kunt genieten, want dit moet toch wel een zeldzaamheid zijn.

VOGEL 2004 is vanuit geheel Nederland prima te bereiken!

Vanuit west en oost gaat u, rijdend op de A1 bij het knooppunt Beekbergen ter hoogte van Apeldoorn in de richting Zwolle de A50 op. Zowel vanuit noord als vanuit zuid komt u ook op de A50, oostelijk van Apeldoorn.

Direkt voor of na genoemd knooppunt rijdt u afrit 24 Apeldoorn-Teuge op in de richting Apeldoorn. Bij twee rotondes rechtdoor en vervolgens bij de verkeerslichten linksaf, bereikt u vlotweg de Americahal én VOGEL 2004.

Met openbaar vervoer neemt u vanaf het NS station buslijn 10.

Deze bus stopt tegenover de Americahal. Ook is er, als u uit de trein komt, een treintaxi beschikbaar.

Het adres luidt:

VOGEL 2004, Americahal, Laan van Erica 50, Apeldoorn.

Telefoon Americahal: 055 - 3 662 662.

Telefoon Americahal organisatie: 055 - 3 668 100 (tijdens openingsdagen).

Kweken, verzorgen en.....

Omdat ik de laatste tijd nogal wat vragen krijg via mijn website <http://home.wanadoo.nl/hjdevos/index.html> over de verzorging, huisvesting en vererving van rijstvogels, dacht ik: "Ja, het wordt weer eens tijd om in de pen te klimmen".

Maar voor ik daaraan begon, moest ik bij mijzelf heel ver teruggaan in de tijd: "Wanneer ben ik eigenlijk begonnen met de kweek van rijstvogels?" Daarover moest ik heel diep nadenken en ik kwam tot de conclusie dat ik met witte begonnen ben en als ik zeg witte dan bedoel ik ook WIT. De jongen lagen al spierwit in het nest en kwamen zonder een grijs plekje op de rug uit het nest. Daar heb ik wat nestjes van gekweekt, deze vogels verkocht en daarvoor isabel rijstvogels gekocht, toen deze een beetje betaalbaar werden en dan praat ik over ca. fl. 200,00 per paar toen.

Ik deed dat samen met een vriend. We wisselden vogels uit voor vers bloed, verbetering van de kleur of het formaat (model bedoel ik eigenlijk). De een had de kleur wat meer onder de knie en de ander het formaat. Samen kom je dan een heel eind verder.

De laatste keer dat ik een stukje over rijstvogels geschreven heb, is ca. tien jaar geleden. Toen heb ik een stukje geschreven over het vastleggen van de opaalmutatie, maar daarop kom ik later wel terug. Opvallend is dat veel jeugdleden rijstvogels

▲ de pop

kweken en van hen krijg ik dan ook veel vragen en wedervragen. Een paar van deze zal ik hier stuk voor stuk behandelen.

Vraag 1: Ik heb een witte en een grijze rijstvogel gekocht. Hoe kan ik zien of het een paartje is en wat voor kleur jongen krijg ik daaruit? Mijn directe wedervraag via e-mail

was "Wat wil je eigenlijk kweken?"

"Jongen" kreeg ik als antwoord. Nog maar eens een mailtje eraan gewaagd met een duidelijker vraagstelling. Welke kleur, wil je meedoen aan tentoonstellingen etc.?

Het bleek dat hij in de jeugdklasse wilde meedoen, dus zijn combinatie wit met wildkleur was niet zo'n gelukkige keus. Uit deze combinatie kun je veel bont verwachten en dat is net wat we bij rijstvogels niet willen zien.

Ik heb hem het advies gegeven:

"Kies welke kleur je wilt kweken en schaf dan wat andere vogels aan". Ik moest toen wel meteen antwoord geven op de vraag:

"Hoe onderscheid je de man van de pop?" Het makkelijkste antwoord is dan dat de man zingt. Nou ja, wat je zingen noemt. Maar als antwoord had hij daar natuurlijk niet zoveel aan. Ik heb hem toen wat foto's van snavelvormen en koppen opgestuurd.

De man heeft een wat kortere en hogere snavelvorm. Bij de pop is die wat langgerechter en het kopje is fijner van bouw.

De man is grover en zwaarder van lichaamsbouw, de dikte en kleur van de oogring kan een kenmerk zijn, maar dat is afhankelijk van de conditie van de vogels. Daar kon hij wel wat mee.

Vraag 2: De huisvesting.

Ja, daar kun je alle kanten mee uit. Je kunt ze paarsgewijs in een broedkooi huisvesten, naar mijn mening minstens een kooi van 80 cm lang, 40 diep en 40 cm hoog met daarin een nestkast van 14x14 cm met een hoogte van ca. 16 cm met een opening van ongeveer 4cm over de hele lengte van de kast.

Ook kun je koloniebroed toepassen: 3 tot 5 koppels van één kleur bij elkaar, maar..... er kleven wat nadelen aan. Een rijstvogel heeft de neiging om een uitstapje te maken naar de buurman c.q. buurvrouw. Je weet dus nooit honderd procent zeker van wie de jongen afstammen.

Vraag 3: Wat voor voeding geef je?

Ik geef mijn rijstvogels een goede mengeling van grassparkietenzaad met daarbij ca. 1/2 deel paddy. Als er geen haver inzit, wat gebroken haver erbij en in de kweektijd wat extra witzaad. Eivoer is een belangrijk onderdeel van de voeding: in de rui- en kweektijd twee keer

per dag en in de rusttijd 3 à 4 maal per week. Ik gebruik een kant en klaar fabriekseivoer en meng daar gekiemde katjang idjoe bij. Zo nu en dan een hardgekookt eitje erdoor. Vaak heb ik nog wel een berg kwarteleieren liggen. Die kook ik dan hard en maal ze in de koffiemolen.

▲ een man

Trosgierst wordt ook regelmatig gegeven. Vitaminen geef ik vrijwel nooit evenals groenvoer. Als ik groenvoer geef, dan geef ik 's winters wel eens een struikje witlof en 's zomers, als het tenminste op de groentetuin staat, muur, soms een blaadje sla enz., maar alles met mate.

Waar rijstvogels ook gek op zijn, is een doorsneden zoete sinasappel. Vergeet vooral niet om grit met maagkiesel te geven, want daar gebruiken ze aardig wat van.

Vraag 4: Wat voor nestmateriaal geef je?

Als nestmateriaal gebruik ik hooi als ondergrond en ik laat ze het nest afmaken met kokosvezel. Het ene paar maakt een mooi nest en het andere koppel rommelt maar wat aan.

Diegenen die mooie nesten maken, zijn vaak ook goede ouders. Nesten van 6 tot 8 jongen zijn heel normaal, voor een overjarige pop tenminste.

Het tweede nest gaat vaak mis. Als de jongen zijn uitgevlogen, begint de pop vaak al na één à twee dagen weer eieren te leggen die door de jongen dan bevuild worden. Vandaar dat ik vaak het nest eruit haal als de jongen zijn uitgevlogen, schoonmaak en op deze manier het broedritme even verstoort. Je kunt natuurlijk ook de eieren rapen en vervangen door plastic eieren en later weer terug leggen.

Vraag 5: Tentoonstelling, hoe krijg ik die ... rustig?

Tja, daar ga ik vaak ook zelf de mist in. Het mooiste is om de jongen een à twee weken

Kweken, verzorgen en....

op te kooien in TT-kooien, als ze zelfstandig zijn. Mijn ervaring is dat ze vrij snel rustig in de kooi zitten zonder zich te beschadigen, als je ze moet gaan trainen voor de najaars-TT. Maar ja, ik heb maar een beperkt aantal kooien, dus het komt er niet altijd van. Vandaar dat ik op de gok de jongen selecteer op formaat, model en kleur, een aantekening in mijn computerbestand maak welke vogels al een jeugdtraining hebben gehad, en de rest in vluchten van ca 2,5 m diep en 1,5 m breed doe tot ze op kleur zijn. Heb ze wel even een kleurring gegeven, zodat ik de jonge zingende mannen eruit kan vangen om deze in een aparte vlucht te doen. Op deze manier selecteer ik 99% van de jonge mannen. Ik zeg 99%, want het komt nog wel eens voor dat hij zijn snavel niet opendoet, als ik in de buurt ben. Kun je het je voorstellen als je zo'n 20 tot 30 poppen voor jou alleen hebt? Ik zou ook mijn snavel niet opendoen. Maar ook daar heb ik wat op gevonden. Als je de vererving van bepaalde kleurslagen weet, kun je aan de hand van de kleurslag de mannen selecteren. Ook hier kan je computerdatabase je behulpzaam zijn.

Vraag 6: Wat voor nestkasten gebruik je? In principe stelt een rijstvogel niet zoveel eisen aan een nestkast, maar omdat ze nogal grote nesten met jongen hebben, maak ik de laatste tijd gebruik van wat grotere kasten. 14x 14 cm grondvlak en 16 cm hoog (zie bijgaande foto). Ik vul die met hooi en maak er met mijn vuist een holletje in. Daarna geef ik ze kokosvezel om het nest af te maken. Ze zijn ook gek op leeggegeten trosgierststengels als nestmateriaal.

Vraag 7: Een van mijn rijstvogels heeft een wit plekje onder zijn kin. Kan ik met deze vogel blijven kweken? Mijn ervaring is dat het beter is deze vogel uit te schakelen voor de kweek, omdat dit bonte plekje vaak erg dominant vererft en in de nakweek terugkomt. Dit geldt ook voor bonte vleugelpennen. Je hebt bont er eerder ingekweekt dan eruit.

Vraag 8: De wangen van sommige rijstvogels zijn niet helder wit. Hoe komt dat?

Daarvoor kunnen verschillende redenen zijn. Vaak worden jonge vogels tijdens de jeugdruï verplaatst of de lichtsterkte of tijdsduur wordt veranderd. Stress kan ook een oorzaak zijn. Een voorbeeld: nog niet alle jongen zijn op kleur en je gaat er al wat uitvangen om te verkopen of apart te houden.

Naar mijn ervaring geven kweekkoppels met niet heldere witte wangen vaak ook jongen met wat bruin in de wangen. Na de tweede rui zijn ze vaak wel wit.

Mijn advies is: selecteer streng op witte wangen en selecteer vogels die nog wat bruine vlekken laten zien na de jeugdruï, uit voor de kweek. Extra tip: koop ze dus ook niet.

Vraag 9: Mijn rijstvogels hebben lichtgekleurde poten en oogringen. Hoe komt dat? Ik zou maar eens op zoek gaan naar vogeluis. Een tweede mogelijkheid is dat de vogels niet in conditie zijn. Als ze ziek zijn, hebben ze lichtere poot- en oogringkleur.

Vraag 10: Kan ik kleinere vogeltjes bij rijstvogels houden?

Dat vind ik een lastige vraag. In principe kun je kleinere vogels erbij houden, maar....ze hebben wel de neiging om in poten te bijten. In volières van voldoende grootte moet het kunnen. Zelf heb ik er wel blauwfazantjes, vuurvinkjes en nog meer van dat kleine grut bijgehouden, maar het ging wel eens mis met jonge vogeltjes.

Vraag 11: Zijn rijstvogels winterhard?

Ja, mits ze natuurlijk gewend zijn. Je moet ze niet midden in de winter vanuit een warm hok naar buiten verplaatsen. Beter is het om ze in het late voorjaar naar buiten te doen en op die manier af te harden.

Vraag 12: Hoe vererven de kleurslagen? (zie onderstaand schema)

En zo zijn er nog vele aanverwante vragen via e-mail gesteld, maar dat betrof vaak een specialistisch onderwerp van vererving etc. waarop ik in een volgend artikel terugkom. Blijf schrijven en tot horens, want een niet gestelde vraag is een domme vraag.

Groet Henk de Vos

Kleurslag	Vererving	Toelichting
wildkleur	autosomaal recessief	Elke mutatie kan als splitfactor aanwezig zijn.
isabel	autosomaal recessief	Kan in elke kleurslag split aanwezig zijn.
bont	dominant en autosomaal recessief	Bonte worden vaak gebruikt om witte rijstvogels te kweken, in andere kleurslagen niet aan te bevelen. Kan in principe elke kleurslag als splitfactor bezitten.
wit	autosomaal recessief en daarnaast dominant bont	Wit kan in principe voor elke kleurslag split zijn, maar laten we dat maar niet doen, omdat bont erg dominant vererft. Wit is eigenlijk de combinatie van de dominante en de recessieve bontvorm in een vogel.
pastel wildkleur	geslachtsgebonden autosomaal recessief	Alle kleurslagen zijn bij mannen als splitfactor aanwezig, poppen laten direct de kleur zien en kunnen alleen de autosomaal verervende mutaties als splitfactor hebben.
pastel isabel	geslachtsgebonden autosomaal recessief	Combinatie van pastel wildkleur en isabel. Isabel man kan split voor pastel zijn en pastel poppen kunnen split voor isabel zijn.
opaal wildkleur	autosomaal recessief	Mannen kunnen split voor pastel, isabel en agaath. Poppen alleen voor isabel en agaath.
opaal isabel	autosomaal recessief	Combinatie van opaal en isabel. Mannen kunnen ook nog split voor pastel en agaath zijn. Poppen alleen voor agaath.
opaal pastel	geslachtsgebonden autosomaal recessief	Combinatie van opaal en pastel. Zowel mannen als poppen kunnen split zijn voor isabel en agaath.
opaal pastel isabel	geslachtsgebonden autosomaal recessief	Combinatie van opaal, isabel en pastel.
agaath wildkleur	autosomaal recessief	Zowel mannen als poppen kunnen split zijn voor alle bekende mutaties. Poppen niet voor pastel.

De Hardwicksbladvogel

(*Chloropsis hardwickii*)

Verspreiding: Zuidoost-Azië

De familie van de bladvogels bestaat uit een achttal soorten, die allemaal leven in Zuidoost-Azië. De bladvogels maken deel uit van de familie Irenadea waarin ook het geslacht Aeginthina (dwergbulbuuls) en het geslacht Irena (Irenabulbuuls) deel van uit maken.

Soorten:

1 De goudvoorhoofdbladvogel (*Chloropsis aurifrons*)

Dit is een overwegend groene vogel met een oranje voorhoofd. De kin en de keel zijn blauw. De wangen, de keel en de bovenborst zijn zwart, dit alles wordt netjes van de groene lichaamskleur gescheiden door een gele lijn. De schouders tonen blauw. De snavel is zwart en de poten grijsblauw. Het belangrijkste geslachtsverschil bestaat hierin dat de pop de zwarte keelvlak mist.

2 De Hardwicksbladvogel (*Chloropsis hardwickii*)

Gezien de bijhorende foto van de man kunnen we een beschrijving achterwege laten. De belangrijkste geslachtsverschillen bestaan hierin dat de pop groen is op de buik, de man geel. De man toont verder een zwartblauwe kin- en keelvlak.

3 De blauwvleugelbladvogel (*Chloropsis cochinchinensis*)

Dit is een overwegend groene vogel met een lichtgroene buik. De belangrijkste geslachtsverschillen zijn ondermeer dat de pop het zwart onder de kin mist en dat ze groen is op het voorhoofd, de man geel. Ook het blauw op de schouders en op de vleugels is bij de pop minder nadrukkelijk aanwezig.

4 De grote groene bladvogel (*Chloropsis sonnerati*)

Deze vogel is bijna geheel groen en is twee centimeter groter dan de kleine bladvogel. Het geslachtsverschil bestaat hierin dat de pop een gele kin en keel heeft. Bij de man zijn deze lichaamsdelen zwart. De pop heeft verder gele oogringen.

5 De kleine groene bladvogel (*Chloropsis cyanopogon*)

Lijkt erg veel op de grote groene bladvogel.

Het geslachtsverschil bestaat hierin dat de pop een groene keel heeft, bij de man is die zwart. De pop van de kleine bladvogel mist de gele oogringen die de pop van de grote groene bladvogel wel heeft.

6 De geelvleugelbladvogel (*Chloropsis flavipennis*)

Is een bijna totale groene vogel met over het volledige lichaam een gelige waas die het sterkst wordt geaccentueerd op de vleugels en op de staart. De pop is wat donker gekleurd.

7 De Palawanbladvogel (*Chloropsis palawanensis*)

Ook hier is de groene lichaamskleur sprekend. Op het voorhoofd bevindt zich een gele waas. De schouders tonen paars en de slagpennen zijn zwart met een blauwe omzoming. De staart is blauw met een groene zijkleur. De wangen zijn paars en de kopzijden geel. De keel is diepgeel, de teugel groenblauw. De onderstaartdekveren zijn grijs. De snavel en de poten zijn grijs. De pop is matter van kleur en heeft een witte keel.

8 De blauwmaskerbladvogel (*Chloropsis venusta*)

Lijkt op de blauwvleugelbladvogel maar het blauwmasker toont een blauwzwart masker in plaats van zwart. Verder heeft deze vogel ook nog een gele baardstreep. De pop mist de maskerkleur.

Het biotoop

De bladvogels leven in de regenwouden van Zuidoost-Azië waar ze zich voornamelijk ophouden in het bladerdak. Daardoor is hun gedrag moeilijk waar te nemen. Bladvogels komen zelden op de grond en hun voedsel, dat bestaat uit nectar, vruchten en insecten, zijn in het bladerdak binnen bereik. Het zijn zeer goede zangers en kunnen andere vogels uitstekend imiteren.

Allerlei vogels worden spottend nagedaan. Alle bladvogels zijn overwegend groen en hebben een lengte van zestien tot twintig centimeter. Ze worden weinig ingevoerd. Sommige soorten zien we nu en dan wel eens bij een handelaar, meestal de goudvoorhoofdbladvogel. Met de importbeperkingen waarmee we steeds meer te maken krijgen is het vaak heel moeilijk om een vogel te bemachtigen. Mannen en poppen zijn gemakkelijk van elkaar te onderscheiden, alle soorten tonen een duidelijk dimorfisme. De poppen zijn over het algemeen matter groen en de mannen tonen wat meer kleur op ondermeer de vleugels, de kop, de kin en de keel.

In de volière

Bladvogels zie je niet zo veel in de volière, hoewel ze goed te houden zijn. Ze stellen wel meer eisen wat hun verzorging betreft dan zaadeters, dit geldt eigenlijk voor alle vruchten- en insectenetters. Bladvogels leven tijdens de broedperiode paarsgewijs, er buiten in kleine groepen. Het nest is komvormig en wordt gebouwd met worteltjes, mossen en spinrag. Het bebroeden van de eieren gebeurt alleen door de pop en de broedtijd bedraagt ongeveer veertien dagen. De jongen worden door de beide ouders grootgebracht en blijven na het uitkomen ongeveer twee weken in het nest. Het voedsel bestaat uit insectenvoer aangevuld met universeelvoer, wat fruit, sinaasappel, peer, appel, bessen, meel- en buffalowormen, krekels, spinnen en regelmatig nectar drank. Aangezien hun ontlasting nogal dun is, zal men rekening dienen te houden betreffende hun huisvesting. Over kweekresultaten wordt weinig vermeld, al zijn er enkele jongen gekweekt, het is zeer moeilijk om met deze vogels te kweken. Het is te hopen dat het in de toekomst wat beter gaat met de kweek van deze mooie vogels, zodat ze voor onze liefhebberij bewaard blijven.

TEKST EN FOTO PIET ZWINKEL
BIBLIOGRAFIE: DE VOGELGIDS